

Beeld: Desiré van den Berg

KLIMAAT

Column

‘KLIMAATMORES: LATEN WE HET HEBBEN OVER WALGING IN PLAATS VAN SCHAAMTE’

Morele argumenten zijn niet genoeg in de strijd tegen de klimaatcrisis, denkt columnist Chris Julien. Een andere route naar verandering begint bij afkeer voelen in plaats van onszelf of elkaar veroordelen. ‘Een einde aan fossiele subsidies wil je pas écht zodra je ze niet alleen onrechtvaardig vindt, maar ook gewoon goor.’

Door Chris Julien 23 oktober 2026

Klimaatrechtvaardigheid Opinie

Voorkeuren

Toen ik me ging inzetten voor ‘het klimaat’, onder meer bij Extinction Rebellion, was dat uit een overweldigend besef van wat de wereld te wachten staat: massale voedselschaarste, epische bosbranden, verdrinkende steden, dat werk. Met vele anderen probeerde ik op snelwegen, in provinciehuizen en aan talkshowtafels de urgentie over te brengen. Maar er ontbrak iets. Hoezeer ik de feiten ook op tafel smeet – angstaanjagend, verdrietig, en woestmakend als ze zijn – het bleek niet genoeg.

Tegelijkertijd begon ik de sporen van grote kwesties te herkennen in mijn eigen leven. Tijdens het douchen dacht ik aan hoe m’n gasketel de planeet verhit. In een bakje yoghurt proefde ik de roof van kalveren. De dampen van fossiele auto’s gingen stinken, ik kreeg jeuk van synthetische kleding en een bosje bloemen werd allesbehalve feestelijk.

“

‘JE HOEFT EEN DIESELAUTO NIET ‘FOUT’ TE VINDEN OM TE ERKENNEN DAT DIE STINKT’

DEEL DIT

Daaruit spreekt wat ik *klimaatmores* wil noemen. Een woord voor de alledaagse indrukken die planetaire problemen invoelbaar maken. Die komen niet vanuit het hoofd maar vanuit het lijf; mores gaan over wat je als (on)prettig ervaart en de gewoonten die daaruit volgen.

Aan die mores is in de fossiele samenleving een tekort. Als we geconfronteerd worden met ons aandeel in de problemen, is de gebruikelijke afslag een morele. We richten ons op de schaamte die we voelen in plaats van de schade die we veroorzaken, zoals discussies over vliegen laten zien.

Maar steeds de morele afslag pakken haalt de aandacht weg bij de intuïtie van mores; je hoeft een dieselauto niet ‘fout’ te vinden om te erkennen dat die stinkt. In die meer lichamelijke gewaarwording schuilt een andere route naar verandering, die begint bij afkeer voelen – letterlijk de behoefte om weg te draaien – in plaats van onszelf of elkaar veroordelen.

“

‘LOGISCH DAT JE JE EEN BEETJE VIES VOELT ALS JE INLOGT OP GOOGLE’

DEEL DIT

Voorkeuren

Een einde aan fossiele subsidies wil je pas écht zodra je ze niet alleen onrechtvaardig vindt maar ook gewoon goor; afkicken van gas wordt urgent als je weet dat er giftig benzeen lekt uit je fornuis.

Laten we het dus niet meer hebben over vliegschaamte, maar over vliegwalging. Koester je plasticgruwel, laat je PFASvrees de vrije loop en steek je fossiele onbehagen niet onder stoelen of banken. Geef toe aan je autoaversie! Logisch dat je je een beetje vies voelt als je inlogt op Google of zucht als iemand het datacenter weer laat loeien voor hun chatbot. Daaruit spreekt een gedeeld verlangen dat weerklank verdient: *cut the crap*, bevrijd ons van de meuk!

Die onvrede voelen en uitspreken is de onderbenutte, sociale kracht van klimaatmores. Ons gedrag kan daarop volgen, zodat we andere, fijnere manieren van leven vinden zonder verstrikt te raken in een drassige moraal.

Deze column verscheen eerder in OneWorld Magazine van juni 2026.

LEES MEER OVER KLIMAATRECHTVAARDIGHEID

Interview

Grootouders voor het Klimaat: ‘Onze kracht is dat ze ons een beetje lief vinden’

Goal Getters Klimaatrechtvaardigheid Protest

Interview

Socioloog Bullard: ‘Niet klimaatverandering, maar klimaat-onrecht is de grootste uitdaging’

Intersectionaliteit Interview Klimaatrechtvaardigheid Racisme

Voorkeuren